

PB173 – Ovladače jádra – Linux

V. Paměť

Jiri Slaby

Fakulta informatiky
Masarykova univerzita

14. 10. 2014

1 Organizace paměti

- Fyzický prostor
- Virtuální prostor

2 Alokace paměti

- SLAB alokátor
- Stránkový alokátor
- Virtuální alokátor

LDD3 kap. 8 (zastaralá část o bootmem)

Understanding the Linux Virtual Memory Manager (zastaralá)

- Organizace paměti
- Alokace paměti

Sekce 1

Organizace paměti

2 oddělené světy (tentokrát z pohledu HW)

tj.

2 různé adresové prostory

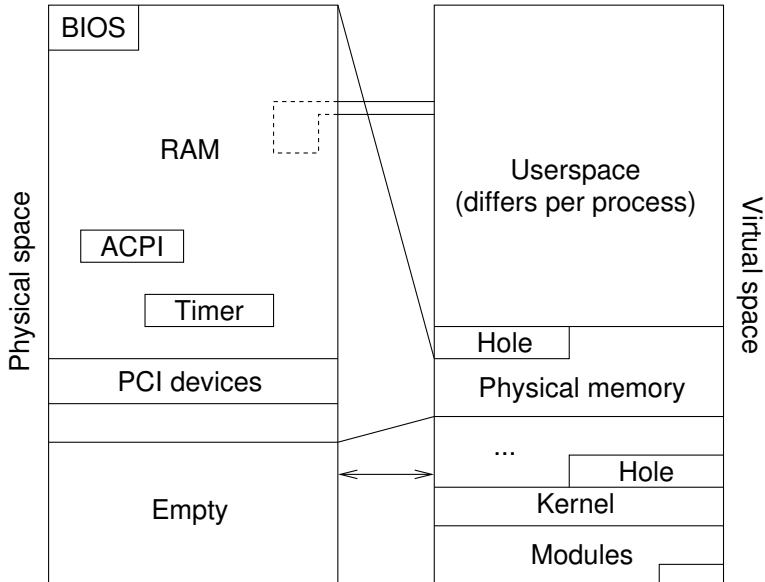
Fyzický prostor

- Rozložení určuje BIOS (popř. ekvivalenty – (U)EFI, Qemu)
- x86: `dmesg | grep BIOS-e820`

Virtuální prostor (paměť)

- Rozložení si určuje OS
  - Různé na každé architektuře
- Dané mapování mezi FP a VP
- Nutná podpora HW (MMU), jinak mapování 1:1

Organizace paměti – graficky

- To, co je za MMU
- RAM, časovače, řadiče přerušení, ACPI tabulky, zařízení
- Co kde je $\Rightarrow$ otázka na BIOS/(U)EFI/...
- Jak který prostor vypadá $\Rightarrow$ specifikace bridge, ACPI, PCI, ...
- I hierarchický prostor
  - Např. rozsah 100–1ff $\rightarrow$ ChipXY
    - ChipXY směřuje dále:
    - Adresa 100–18f $\rightarrow$ řadič klávesnice
    - Adresa 190–1ff $\rightarrow$ časovač

RAM

- Reprezentována rozsahy lineárních (fyzických) adres
  - Rozsahy kvůli vloženým prostorům zařízení (e820)
- Cache (některá zařízení také)

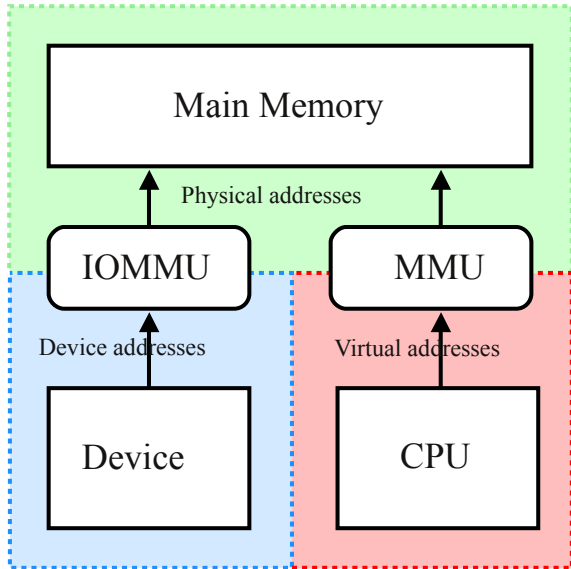
Práce s fyzickou adresou – přečtení signatury a délky nějaké ACPI tabulky z fyzické adresy

- 1 Najít fyzickou adresu nějaké ACPI tabulky v `dmesg`
  - Řádky formátu ACPI: `XSDT 00000000af5b0100 00064`
  - Jeden si zvolit (*jinou než* RSDP)
  - Zapamatovat si adresu (`0x00000000af5b0100`)
- 2 Získat virtuální adresu (`u32 *virt = ioremap_cache(phys, 8)`)
- 3 Vypsát virtuální adresu (`%p` a porovnat hodnotu s fyzickou)
- 4 Vypsát signaturu (4 B textu – `virt[0]`)
- 5 Vypsát délku tabulky (4 B – `virt[1]`)
- 6 Odmapovat (`iounmap(virt)`)
- 7 Porovnejte délku s výpisem (tj. `0x00064` nahoře)
- 8 Můžete si přemapovat a vypsát celou tabulku a porovnat položky se specifikací ACPI

Pozn.: na starších jádrech se výpis v `dmesg` liší

- To, co vidí CPU (a překládá MMU)
  - 1:1 – start systému, noMMU, ...
- OS „rozdělí“ FP na stránky
  - Index stránky je tzv. *page frame number* (pfn)
- OS namapuje stránky do VP
  - A může přidat „imaginarní“ stránky např. na disku (swap)
    - Programy vidí více „paměti“
  - Toto mapování čte MMU (ví odkud)
- Každá stránka má svoji `struct page`
  - Informace o stránce (nikdy nevyswapovat, špinavá, počet uživatelů)

Zdroj: wikipedia

Operace s adresami

- `linux/mm.h`, `linux/io.h`
- Např. `void *virt = __get_free_page`

Fyzická adresa

- `phys_addr_t phys = virt_to_phys(virt)`
- `void *virt = phys_to_virt(phys)`

Struktura page

- `struct page *page = virt_to_page(virt)`
- `void *virt = page_to_virt(page)`

PFN (Page Frame Number)

- `unsigned long pfn = page_to_pfn(virt_to_page(virt))`
- `void *virt = pfn_to_virt(pfn)`
- `unsigned long pfn = phys >> PAGE_SHIFT`
- `phys_addr_t phys = pfn << PAGE_SHIFT`

Práce s virtuální adresou

- 1 `linux/mm.h`
- 2 Naalokujte stránku (`virt = __get_free_page(GFP_KERNEL)`)
- 3 Nakopírujte do ní řetězec
- 4 Zjistěte fyzickou adresu (`phys = virt_to_phys(virt)`)
- 5 Zjistěte adresu struct page (`page = virt_to_page(virt)`)
- 6 Zarezervujte stránku (`SetPageReserved(page)`)
- 7 Přemapujte fyzickou stránku (`map = ioremap(phys, ...)`)
  - Varování v `dmesg` ignorujte
- 8 Vypište `virt`, `phys`, `page`, `map` a `page_to_pfn(page)`
- 9 Vypište obsah (`%s`) `virt` a `map`
- 10 Změňte obsah `map` a vypište obsah `virt`
- 11 `iounmap`, `ClearPageReserved` a `free_page`
- 12 Zkonzultujte s Documentation/x86/x86_64/mm.txt

Sekce 2

Alokace paměti

Základní typy alokací

- Malé bloky až souvisle po stránkách (`kmalloc`)
- Souvisle po stránkách (`__get_free_pages`)
- Nesouvisle po stránkách a namapovat (`vmalloc`)

GFP_*

- Parametr pro alokátory
- `GFP_ATOMIC` – nespí (např. uvnitř spinlocků)
- `GFP_TEMPORARY` – uvolním během pár příštích instrukcí
- `GFP_KERNEL` – obyčejné alokace všude jinde
- a další: `GFP_NOFS`, `GFP_NOIO`, ...

SLAB alokátor

- Vnitřně alokuje po stránkách
  - Stránka má velikost `PAGE_SIZE` (x86: 4K)
- Rozděluje stránky na menší kusy
  - Vyhýbá se fragmentaci paměti
- `linux/slab.h`
- `kmalloc`, `kzalloc` (= `kmalloc` + `memset`), `kfree`

Alokace pomocí `kmalloc`

- 1 Alokujte 32 stránek (jednou alokací)
- 2 Vypište jejich pfn
  - Skákejte po `PAGE_SIZE`
  - Použijte `virt_to_page` a `page_to_pfn`

Stránkový alokátor

- Musí najít souvislý blok volných stránek
  - Může být problém najít větší bloky (řádu ≥ 2) kvůli fragmentaci
- Rychlejší než `kmalloc`
- Používá tzv. *buddy* systém
  - Snižuje fragmentaci
  - Podrobnosti viz wiki nebo Překladače
- `linux/mm.h`
- Velikost alokace se udává řádem, `order` (2^{order} = počet stránek)
  - `get_order`, `MAX_ORDER` (na x86 = 11 = 8M)
- `__get_free_pages`, `free_pages`
- `__get_free_page`, `free_page` (zkratky pro řád 0)

Úkol: alokace 32 stránek a výpis pfn

Virtuální alokátor

- Použitím podobný `kmalloc`
- Neatomický (vnitřně používá `GFP_KERNEL`)
- Maximální velikost alokace daná omezením architektury
  - x86: 128 MiB (lze zvýšit parametrem, ne o moc)
  - x86_64: 30 TiB
- Alokuje po stránkách a mapuje je souvisle
  - Fyzické stránky jsou umístěné různě po RAM
  - Dražší
- `linux/vmalloc.h`
- `vmalloc`, `vfree`
- Odlišná práce s adresami (*POZOR*)
  - `vmalloc_to_page`, `vmalloc_to_pfn`

Úkol: alokace 32 stránek a výpis pfn

- Vše, co může číst uživatel se musí nejprve vymazat
  - Pomocníci: `kzalloc`, `get_zeroed_page`, `vzalloc`
  - Nejlépe vymazat všechno, co alokuji a není kritické
- Používat správné `GFP_*`
  - `GFP_ATOMIC` funguje všude, ale ubírá vzácné prostředky

Alokace paměti

- 1 Zjistěte, kolikrát za sebou lze naalokovat paměť:
  - řádu 10 jako GFP_ATOMIC
  - řádu 10 jako GFP_ATOMIC (znovu po 5 vteřinách)
  - řádu 10 jako GFP_KERNEL
  - řádu 10 jako GFP_KERNEL po uvolnění předešlé paměti
  - Pozn.: $2^{10} \cdot 4096 = 4\text{M}$, jak velké pole na ukazatele?
- 2 Zkuste ve smyčce alokovat paměť s řádem $\leq$ PAGE_ALLOC_COSTLY_ORDER, co se stane? Přijde OOM killer. . .

Inspirace: pb173/05